והלכתא אידי ואידי ברותחין. תימה דתניא בתוספתא דע"ז הסכין והשפוד והאסכלא מלבנן באור ובפרק קמא דחולין (דף ח: וש"ס) אמר כגון שלבנה באור אלמא צריך ליבון ותירץ ר"ת דאמר בירושלמי דמיירי בסכינים ארוכים שלולין בסס בשר דומיא דשפוד וכן ההוא דחולין ועוד יש לחלק בין התירא בלע ובין איסורא בלע [8] כדמחלק רב אשי בשילהי מסכת ע"ז והא דמצריך להו רב אשי הכא ליבון מחמיר על עצמו היה:

התורה העידה על כלי חרס שאינו יוצא מידי דופיו לעולם דכתיב ביה ישבר. וא"ת מיפוק ליה דמחזיק להו דמידייתי והיינו אחר הגעלה דאי לפני הגעלה שאר כלים נמי מידייתי וי"ל דלעולם מיירי קודם הגעלה וכמו שפ"ה בע"ז (דף לד.) דמידייתי בחוץ וכיון דמידייתי מבחוץ בלעי טפי וא"ת והלא יוצא מידי דופיו ע"י כבשונות דבזמיס בפ' סס חטאת (דף לו. וש"ס) פריך וליהדריהו לכבשונות ואמאי קדירות במקדש ישברו ומשני לפי שאין כבשונות בירושלים הא יש כבשונות שרו בחזיה לכבשונות וכן לעיל אמר (אבל) קדירה לא דלמא חיים עלה הא לאו הכי שרי קדירות בהיסק מבפנים וכן אמר אי מלא גומרי שפיר דמי ואור"ת דזה לא חשיב יוצא מידי דופיו דכיון שהסיקו נעשה ככלי חדש שכן דרך כלי חרס כשעושין אותו נותנו אותו בכבשן להסיקו [ב] וא"ת והיכי מייתי ראיה מדכתיב ישבר דילמא גזירת הכתוב הוא דאפי' תלאו באויר התנור בעי בעי התם [ג] רבא בר חמא אי קשיל ליה דרבא בר חמא אי אוכמא בין חיורי ובין ירוקי שרי וכי תימא יין נסך דרבנן חמץ דאורייתא [ד] כל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון אמר ליה זה תשמישו על ידי חמין וזה תשמישו על ידי צונן אמר רבא בר אבא אמר רב חייא בר אשי אמר שמואל [ה] כל הכלים שנשתמשו בהן חמץ בצונן משתמש בהן מצה חוץ מן בית שאור הואיל שחימוצו קשה אמר רב אשי [ו] בית חרוסת בבית שאור שחימוצו קשה דמי אמר רבא [ז] הני אגני דמחוזא הואיל ותדירי למילש בהו חמירא ומשהו בהו חמירא בבית שאור שחימוצו קשה דמי פשיטא מהו דתימא כיון דרויחא שליט בהו אוירא ולא בלעי קמ"ל: **מתני'** נכרי שהלוה את ישראל על חמצו אחר הפסח מותר בהנאה [ח] וישראל שהלוה את נכרי על חמצו אחר הפסח אסור בהנאה: **גמ'** איתמר בעל חוב אביי אמר למפרע הוא גובה ורבא אמר מכאן ולהבא הוא גובה כל היכא דאקדיש לוה וזבין לוה כולי עלמא לא פליגי דאתי מלוה וטריף ואתי

מסורת הש"ס

עין משפט נר מצוה

א [מיי' פ"ט מהל' מאכלות אסורות הל' כב טוש"ע יו"ד סימן צ] סעיף ב):

עג ב מיי' פ"ב מהל' מו"מ הל' כב טוש"ע ח"מ סי' תנא סעיף ג:

עד ד מיי' פ"ב מהל' מו"מ הל' כד סמג לאוין עח טוש"ע ח"מ סי' תנא סעיף ג:

עה ה מיי' שם הל' כה טוש"ע שם סעיף כג:

עו ו מיי' פי"ח מהל' מאכלות אסורות הל' יט סמג לאוין קמח טוש"ע יו"ד סי' קלה סעיף ו:

עז ז ח מיי' פ"ב מהל' ממרים הל' כא סמג לאוין עח טוש"ע או"ח סי' תנא סעיף כב:

עח ט מיי' שם טוש"ע סעיף ח:

עט י מיי' פ"ד מהלכות ממרים הל' ה טוש"ע או"ח סי' תמא ס"ג:

פ כ שם סעיף ג:

מוסף רש"י

טשין. טוחן (ב"מ צא.). הני מאני דקוניא. כלי חרס שמתפיין עליהם עופרת שקורין פלומבלי"ר בלע"ז (כתובות קז:) כלי חרס מטופח בשבר (ע"ז לג:). ירוקא לא תיבעי לך. דמשום דמקריף, שיש בו קרקע מחפורת של קריף ובלעי טפי (שם). והיורי. לפי שהעופרת המליקה את החרס ואינו מעיתו לבלוע, אבל היקופים מעורב קריף שקורין אלו"ס בתוך העופרת והוא עז ומחלחל את החרס ומולע, וכיי אמרינן במס' ע"ז (שם) דמקרפי ובלעי (כתובות קז:). קרטופני. בקעים ודקיקים (ע"ז שם). דמדייתי. מזיעין דפיהם מבחוץ ממחת בליעותן (שם לד.). התורה העידה על כלי חרס. דכתיב ישבר, לפיכך לא יהא מלא שבירה (שם). זה תשמישו על ידי חמין. לענין חמץ נשתמשו כל יומות השנה חמין ובלעי טפי (שם).

רבינו חננאל

ואקשינן לרב נמי נסקינהו להני קדרות מבפנים ויבשל בהו. ומשני תנור היינו דרך תשמישו לאסוקי מבפנים, אבל קדרות דלאו היינו אורחייהו, ואי אמרת ליה לאסוקינהו מבפנים חאיס עליהו, חאיש דלמא פקעי ולא עביד, הלכך גזרינן בהו. פירוש בובינא. כגון טגן של חרס שאופין עליו עוגות. אי מלייה בחלים ואראתיה שפיר דמי למיפא עליה מצה. ואסקינא הסכינין וידותיהן מגעילן ברותחין בכלי ראשון. פירוש, בירוה מלאה מים רותחין, והיא על גבי כירה רותחת. וכן עץ פרור, והוא התרווד שמנער בו הקדרות רותחות. דקיימא לן כבולען כך פולטן, כשם שבליעתן ברותחין כך פליטתן ברותחין. ואסקינא הני מאני דקוניא. פירוש כלי חרס מטליין שנשתמש בהן גרי אפילו בשאר ימות השנה אסירי לאשתמושי בהו ישראל, בין אוכמי בין חיוארי, וכל שכן ירוקי. ולא תימא הני דאית בהו קרטופני, כגון סדקין, אלא אע"ג דשיעי, כיון דמדייתי, כשמשתמשין בהן נעשים ב) כשחורין, משחל שחלי. כלומר אסירי להשתמש בהן כל ימות השנה וכל שכן בפסח. אבל הני מאני דקוניא דאשתמשו בהו גרים בין נסך שרו. בדדרש מרימר דשרו ואע"ג דחמץ דאורייתא ויין נסך דרבנן וכל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון, חמץ בפסח השתמשו בחמין, הלכך לעולם אסור, אבל יין נסך תשמישו בצונן ג) ובהתרחה סגי להו. אמר **רב זביד הלכתא משמיה דשמואל כל הכלים של חרש שנשתמשו בהן בצונן** משתמש בהן בפסח, חרס מבית שאור, והוא כלי חרש שמצניעין בו שאור, מפני שחימוצו קשה ונבלע כח החימוץ בכלי. ובית חרוסת דינו כדין בית שאור דאסור. אמר **רבא אגאני** דמשהו בהו חמירא אע"ג דרויחי ושליט בהו אוירא כבית שאור דמי אלמא לא בלעי קמ"ל. **מתני'** נכרי שהלוה את ישראל על חמצו אחר הפסח מותר בהנאה [וקימ"ל דלא שרו בפסח אלא בכלי חרס חדשים]. **מתני'** נכרי שהלוה את ישראל על חמצו לאחר הפסח מותר בהנאה. אוקימנה בשהרהיני אצלו להאי חמץ אצל הגרי. והוא אצל הגרי וקבע לו זמן קודם הפסח. דכיון דעבר הזמן קנייה הגרי ונעשה כחמצו של גרי. **איתמר בעל חוב**, אביי אמר למפרע הוא גובה, מעות ההלואה, ואם מכר המלוה או הקדיש נכסיו של לוה והגיע הזמן ולא פרעו נחברר כי מאותה העת של מלוה היו ומה שעשה מאותה העת עשוי. ורבא אמר מכאן ולהבא הוא גובה, ומה שהקדיש או מכר המלוה לא עשה כלום מאותו העת שהקדיש לא היו שלו. הלא תראה שאלו היה לו ללוות מעות היה משלקח למלוה במעות, ולא היה יכול לומר לו הקרקע הוא קנוי (לו) [לין], ונמצא כי עכשיו קנה הנכסים. אבל אם מכר הלוה הכל מודים דאתי מלוה וטריף, ואי אקדיש לוה אתי מלוה ופריק להנהו נכסי, דתנן בערכין פ"ו מוסיף עוד דינר ופודה

עשין. לשון טח: **מאחר דאיסופא רבא בר אהיליאי.** ומשמעינן דהיסק מועיל לכלי חרס קדירות בפסח אמאי יבשבו ויתלבנו: **גר"ל.** רב מוקים ליה לההוא דקתני עד שיוסק דמשמע הא דוסק שרי בתנור של מתכת אבל של חרס אסורה העידה עליו שאינו יוצא מידי דופיו לעולם: **חיים עלייהו.** ואי שרית ליה על ידי היסק פנים מורה היתירא וסמיך אהיסק בחוץ: **בוליא.** כלי שהוא מרעפים שקוין טייל"ש ואופין ומטוגנין בו ככר: **לדידי חדשא עבדא.** לגורכי עושין סכינים חדשים: **למר אפשר ליה.** שהרי עשיר אתה: **קפייהו בטינא.** להגן עליהם אלא ישרפם האור: **והלכתא.** לא צריך לאותביניהו בגורא אלא פרזלייהו כי קפייהו נמי סגי להו בהגעל' ברותחין: **עץ פרור.** שמגיסין בו הקדירה **כבולעו כך פולטו.** כבולעו מתוך כלי ראשון כך פולטו בכלי ראשון: **קוגייא.** פלומי"ר בלע"ז ושל חרס הוא וטוח בשבר: **ירוקי.** עשויין מקרקע שמופיסים ממנה צריף אלו"ס בלע"ז והוא עז ומולע לעולם: ה"ג **ירוקי לא היבעי לך דודאי אפיר מלרפי ובלעי.** דמלרפי צריף: **קרטופני.** בקעים: **לי היבעי לך דשיעי.** שהן חלקים: **דמדייתי.** פולטין המשקין מדופנן החיצון ובלע"ז טרשטדט"ש וכיון דמידייתי ודאי בלעי והואיל ובלעי שוב אינן פולטין שהתורה העידה על כלי חרס שכיון שבלע אינו יוצא מידי דופיו לעולם שהרי בכלי עץ ומתכות כתב לך יטטף תעבירו בשא[ו] ומורק ושוטף[ו] אבל בכלי חרס ישברי[ו]: חמץ תשמישו ע"י חמין כל השנה אבל יין נסך לא נשתמש בו אלא צונן: **בית חרוסת.** כלי שנותנין בו חומץ וכל דבר שיש לו קיהוי ורגלין ליתן בו קמח ועשוי לטבל בו בשר כל ימות השנה והקמח מתחמץ מחמת הקיהוי ולשון חרוסת קיהוי לייגירו"ש בלע"ז: **בית שאור.** כלי שהאשה שורה וממתח בו את השאור ונותנתו בעיסה ופעמים שהוא שוהה שם בגילה: **אגני.** עריבות מיי"ן: **מתני' נכרי שהלוה את ישראל.** מעות על חמצו קודם הפסח ועבר עליו הפסח מותר בהנאה. ולקמיה [לא.] בגמרא מוקי לה כשהרהינו אלו בביתו ושוהה אצל הנכרי כל ימות הפסח דכיון דמעות זמניה ולא פרעיה ומתוסר גוביינא נמי לא הוה שהרי אלו נתון ליגלגי מילתא למפרע דמשעה שהרהינו אלו הוה דידיה: **ישראל שהלוה את הנכרי בו'.** נמי כיון דהרהינו אלו ומעות זמניה ולא פרעי' מההיא שעתא דאתחייבי קם ליה ברשותיה: **גמ' בעל חוב.** המלוה את חבירו ושיעבד לו נכסיו שאם לא אפרע לך על דופיו לעולם: **חיים עלייהו.** ואי שרית ליה על ידי היסק פנים מורה היתירא וסמיך אהיסק בחוץ: **בוליא.** כלי שהוא מרעפים שקוין טייל"ש ואופין ומטוגנין בו ככר: **לדידי חדשא עבדא.** לגורכי עושין סכיני חדשים: **למר אפשר ליה.** שהרי עשיר אתה: **קפייהו בטינא.** להגן עליהם אלא ישרפם האור: **והלכתא.** לא צריך לאותביניהו בגורא אלא פרזלייהו כי קפייהו נמי סגי להו בהגעל' ברותחין: **עץ פרור.** שמגיסין בו הקדירה **כבולעו כך פולטו.** כבולעו מתוך כלי ראשון כך פולטו בכלי ראשון: **קוגייא.** פלומי"ר בלע"ז ושל חרס הוא וטוח בשבר: **ירוקי.** עשויין מקרקע שמופיסים ממנה צריף אלו"ס בלע"ז והוא עז ומולע לעולם: ה"ג **ירוקי לא היבעי לך דודאי אפיר מלרפי ובלעי.** דמלרפי צריף: **קרטופני.** בקעים: **לי היבעי לך דשיעי.** שהן חלקים: **דמדייתי.** פולטין המשקין מדופנן החיצון ובלע"ז טרשטדט"ש וכיון דמידייתי ודאי בלעי והואיל ובלעי שוב אינן פולטין שהתורה העידה על כלי חרס שכיון שבלע אינו יוצא מידי דופיו לעולם שהרי בכלי עץ ומתכות כתב לך יטטף תעבירו בשא[ו] ומורק ושוטף[ו] אבל בכלי חרס ישברי[ו]: חמץ תשמישו ע"י חמין כל השנה אבל יין נסך לא נשתמש בו אלא צונן: **בית חרוסת.** כלי שנותנין בו חומץ וכל דבר שיש לו קיהוי ורגלין ליתן בו קמח ועשוי לטבל בו בשר כל ימות השנה והקמח מתחמץ מחמת הקיהוי ולשון חרוסת קיהוי לייגירו"ש בלע"ז: **בית שאור.** כלי שהאשה שורה וממתח בו את השאור ונותנתו בעיסה ופעמים שהוא שוהה שם בגילה: **אגני.** עריבות מיי"ן: **מתני' נכרי שהלוה את ישראל.** מעות על חמצו קודם הפסח ועבר עליו הפסח מותר בהנאה. ולקמיה [לא.] בגמרא מוקי לה כשהרהינו אלו בביתו ושוהה אצל הנכרי כל ימות הפסח דכיון דמעות זמניה ולא פרעיה ומתוסר גוביינא נמי לא הוה שהרי אלו נתון ליגלגי מילתא למפרע דמשעה שהרהינו אלו הוה דידיה: **ישראל שהלוה את הנכרי בו'.** נמי כיון דהרהינו אלו ומעות זמניה ולא פרעי' מההיא שעתא דאתחייבי קם ליה ברשותיה: **גמ' בעל חוב.** המלוה את חבירו ושיעבד לו נכסיו שאם לא אפרע לך על

ג) [מיי' פ"ב מהל' ממרים הל' כא סמג לאוין עח טוש"ע או"ח סי' תנא סעיף ב:]

עח ד מיי' פ"ב מהל' ממרים הל' כד סמג לאוין עח טוש"ע או"ח סי' תנא סעיף ג:

עט ה מיי' שם הל' כה טוש"ע שם סעיף כג:

פ ו מיי' פי"ח מהל' מאכלות אסורות הל' יט סמג לאוין קמח טוש"ע יו"ד סי' קלה סעיף ו:

פא ז ח מיי' פ"ב מהל' ממרים הל' כא סמג לאוין עח טוש"ע או"ח סי' תנא סעיף כב:

פב ט מיי' שם טוש"ע סעיף ח:

פג י מיי' פ"ד מהלכות ממרים הל' ה טוש"ע או"ח סי' תמא ס"ג:

פד כ שם סעיף ג:

מוסף הגהות הב"ח

(א) גמ' אמר אמר אמר מר מרי דפיסחא: (ב) שם בעו מיניה ממרימר הני מאני דקוניא: (ג) שם בלעי ואמרי מ"ט התורה העידה: (ד) שם ממן דאמרינא דהא כל דתקון:

גליון הש"ם

גמ' אין משיין. ועי' ב"ב קי ע"ב תוד"ה נשוט:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) תוס' ד"ה התורה העידה כו' כיון דחשיב כאחד. נמחק מגמ כאחד וכ"ב ל"ל כאחד ור"ל דחשיב ע"י היסקם כלי אחד וכ"ה בתוס' שבתו"ס ע"ש ע"ז יעו"ש:

הגהות מהר"י לנדא

(א) תוס' ד"ה התורה העידה וכו' כיון דחשיב כאחד. צ"ל כיון דחשיב כאחד:

לעזי רש"י

טיולי"ש. רעפים.
פלומי"ר. לצפות בעופרת.
אלו"ס. אלום.
טרשטדט"ש [טרישטריש"ט]. נוטף, מבעבע.
אייגירו"ש [איגרו"ם]. חמרצות.
מיי"ן. קַרבות (משאורות, ארגמים ללוש בהם את הבצק).

מוסף תוספות

א. [ואף] דכי פליט, איסורא פליט, לא חמיר איסורו, שכשנעשה [איסור] לא הוה איסור בעיניה, שבתוך דופני הכלי היה בלוע ומעולם לא הוכר איסורו. רש"י ע"ז עו. ב. ומיהו במקדש אית להו תקנתא בהכי אבל לדידן לא דחייס עליייהו דלמא פקע. ר"ן על הרי"ף. ג. ואי טעמא משום בליעה מאי קא בעי רמי בר חמא. תוס' הרא"ש.

(ב) [מיי' פ"ב מהל' ממרים הל' כא סמג לאוין עח טוש"ע או"ח סי' תנא סעיף ב:]

עא ג מיי' פ"ב מהל' ממרים הל' כב טוש"ע או"ח סי' תנא סעיף ג:

עב ד מיי' שם הל' כג טוש"ע או"ח סי' תנא סעיף ד:

עג ה מיי' שם הל' כה טוש"ע שם סעיף כג:

עד ו מיי' פי"ח מהל' מאכלות אסורות הל' יט סמג לאוין קמח טוש"ע יו"ד סי' קלה סעיף ו:

עה ז ח מיי' פ"ב מהל' ממרים הל' כא סמג לאוין עח טוש"ע או"ח סי' תנא סעיף כב:

עו ט מיי' שם טוש"ע סעיף ח:

עז י מיי' פ"ד מהלכות ממרים הל' ה טוש"ע או"ח סי' תמא ס"ג:

עח כ שם סעיף ג:

מוסף הגהות הב"ח

(ג) [מיי' פ"ב מהל' ממרים הל' כא סמג לאוין עח טוש"ע או"ח סי' תנא סעיף ד:]

עט ה מיי' שם הל' כה טוש"ע שם סעיף כג:

פ ו מיי' פי"ח מהל' מאכלות אסורות הל' יט סמג לאוין קמח טוש"ע יו"ד סי' קלה סעיף ו:

פא ז ח מיי' פ"ב מהל' ממרים הל' כא סמג לאוין עח טוש"ע או"ח סי' תנא סעיף כב:

פב ט מיי' שם טוש"ע סעיף ח:

פג י מיי' פ"ד מהלכות ממרים הל' ה טוש"ע או"ח סי' תמא ס"ג:

פד כ שם סעיף ג:

מוסף הגהות הב"ח

(ד) [מיי' פ"ב מהל' ממרים הל' כא סמג לאוין עח טוש"ע או"ח סי' תנא סעיף ד:]

פה ה מיי' שם הל' כה טוש"ע שם סעיף כג:

פו ו מיי' פי"ח מהל' מאכלות אסורות הל' יט סמג לאוין קמח טוש"ע יו"ד סי' קלה סעיף ו:

פז ז ח מיי' פ"ב מהל' ממרים הל' כא סמג לאוין עח טוש"ע או"ח סי' תנא סעיף כב:

פח ט מיי' שם טוש"ע סעיף ח:

פט י מיי' פ"ד מהלכות ממרים הל' ה טוש"ע או"ח סי' תמא ס"ג:

צ כ שם סעיף ג:

מוסף הגהות הב"ח

(ה) [מיי' פ"ב מהל' ממרים הל' כא סמג לאוין עח טוש"ע או"ח סי' תנא סעיף ד:]

צא ה מיי' שם הל' כה טוש"ע שם סעיף כג:

צב ו מיי' פי"ח מהל' מאכלות אסורות הל' יט סמג לאוין קמח טוש"ע יו"ד סי' קלה סעיף ו:

צג ז ח מיי' פ"ב מהל' ממרים הל' כא סמג לאוין עח טוש"ע או"ח סי' תנא סעיף כב:

צד ט מיי' שם טוש"ע סעיף ח:

צה י מיי' פ"ד מהלכות ממרים הל' ה טוש"ע או"ח סי' תמא ס"ג:

צו כ שם סעיף ג:

מוסף הגהות הב"ח

(ו) [מיי' פ"ב מהל' ממרים הל' כא סמג לאוין עח טוש"ע או"ח סי' תנא סעיף ד:]

צז ה מיי' שם הל' כה טוש"ע שם סעיף כג:

צח ו מיי' פי"ח מהל' מאכלות אסורות הל' יט סמג לאוין קמח טוש"ע יו"ד סי' קלה סעיף ו:

צט ז ח מיי' פ"ב מהל' ממרים הל' כא סמג לאוין עח טוש"ע או"ח סי' תנא סעיף כב:

ק ט מיי' שם טוש"ע סעיף ח:

קא י מיי' פ"ד מהלכות ממרים הל' ה טוש"ע או"ח סי' תמא ס"ג:

קב כ שם סעיף ג:

מוסף הגהות הב"ח

(ז) [מיי' פ"ב מהל' ממרים הל' כא סמג לאוין עח טוש"ע או"ח סי' תנא סעיף ד:]

קג ה מיי' שם הל' כה טוש"ע שם סעיף כג:

קד ו מיי' פי"ח מהל' מאכלות אסורות הל' יט סמג לאוין קמח טוש"ע יו"ד סי' קלה סעיף ו:

קה ז ח מיי' פ"ב מהל' ממרים הל' כא סמג לאוין עח טוש"ע או"ח סי' תנא סעיף כב:

קו ט מיי' שם טוש"ע סעיף ח:

קז י מיי' פ"ד מהלכות ממרים הל' ה טוש"ע או"ח סי' תמא ס"ג:

קח כ שם סעיף ג:

מוסף הגהות הב"ח

(ח) [מיי' פ"ב מהל' ממרים הל' כא סמג לאוין עח טוש"ע או"ח סי' תנא סעיף ד:]

קט ה מיי' שם הל' כה טוש"ע שם סעיף כג:

קי ו מיי' פי"ח מהל' מאכלות אסורות הל' יט סמג לאוין קמח טוש"ע יו"ד סי' קלה סעיף ו:

קיא ז ח מיי' פ"ב מהל' ממרים הל' כא סמג לאוין עח טוש"ע או"ח סי' תנא סעיף כב:

קיב ט מיי' שם טוש"ע סעיף ח:

קיג י מיי' פ"ד מהלכות ממרים הל' ה טוש"ע או"ח סי' תמא ס"ג:

קיד כ שם סעיף ג:

מוסף הגהות הב"ח

(ט) [מיי' פ"ב מהל' ממרים הל' כא סמג לאוין עח טוש"ע או"ח סי' תנא סעיף ד:]

קטו ה מיי' שם הל' כה טוש"ע שם סעיף כג:

קטז ו מיי' פי"ח מהל' מאכלות אסורות הל' יט סמג לאוין קמח טוש"ע יו"ד סי' קלה סעיף ו:

קיז ז ח מיי' פ"ב מהל' ממרים הל' כא סמג לאוין עח טוש"ע או"ח סי' תנא סעיף כב:

קיח ט מיי' שם טוש"ע סעיף ח:

קיט י מיי' פ"ד מהלכות ממרים הל' ה טוש"ע או"ח סי' תמא ס"ג:

קכ כ שם סעיף ג:

מוסף הגהות הב"ח

(י) [מיי' פ"ב מהל' ממרים הל' כא סמג לאוין עח טוש"ע או"ח סי' תנא סעיף ד:]

קכא ה מיי' שם הל' כה טוש"ע שם סעיף כג:

קכב ו מיי' פי"ח מהל' מאכלות אסורות הל' יט סמג לאוין קמח טוש"ע יו"ד סי' קלה סעיף ו:

קכג ז ח מיי' פ"ב מהל' ממרים הל' כא סמג לאוין עח טוש"ע או"ח סי' תנא סעיף כב:

קכד ט מיי' שם טוש"ע סעיף ח:

קכה י מיי' פ"ד מהלכות ממרים הל' ה טוש"ע או"ח סי' תמא ס"ג:

קכו כ שם סעיף ג:

מוסף הגהות הב"ח

(כ) [מיי' פ"ב מהל' ממרים הל' כא סמג לאוין עח טוש"ע או"ח סי' תנא סעיף ד:]

קכז ה מיי' שם הל' כה טוש"ע שם סעיף כג:

קכח ו מיי' פי"ח מהל' מאכלות אסורות הל' יט סמג לאוין קמח טוש"ע יו"ד סי' קלה סעיף ו:

קכט ז ח מיי' פ"ב מהל' ממרים הל' כא סמג לאוין עח טוש"ע או"ח סי' תנא סעיף כב:

קל ט מיי' שם טוש"ע סעיף ח:

קלא י מיי' פ"ד מהלכות ממרים הל' ה טוש"ע או"ח סי' תמא ס"ג:

קלב כ שם סעיף ג:

מוסף הגהות הב"ח

(כא) [מיי' פ"ב מהל' ממרים הל' כא סמג לאוין עח טוש"ע או"ח סי' תנא סעיף ד:]

קלג ה מיי' שם הל' כה טוש"ע שם סעיף כג:

קלד ו מיי' פי"ח מהל' מאכלות אסורות הל' יט סמג לאוין קמח טוש"ע יו"ד סי' קלה סעיף ו:

קלה ז ח מיי' פ"ב מהל' ממרים הל' כא סמג לאוין עח טוש"ע או"ח סי' תנא סעיף כב:

קלו ט מיי' שם טוש"ע סעיף ח:

קלז י מיי' פ"ד מהלכות ממרים הל' ה טוש"ע או"ח סי' תמא ס"ג:

קלח כ שם סעיף ג:

מוסף הגהות הב"ח

(כב) [מיי' פ"ב מהל' ממרים הל' כא סמג לאוין עח טוש"ע או"ח סי' תנא סעיף ד:]

קלט ה מיי' שם הל' כה טוש"ע שם סעיף כג:

קמ ו מיי' פי"ח מהל' מאכלות אסורות הל' יט סמג לאוין קמח טוש"ע יו"ד סי' קלה סעיף ו:

קמא ז ח מיי' פ"ב מהל' ממרים הל' כא סמג לאוין עח טוש"ע או"ח סי' תנא סעיף כב:

קמב ט מיי' שם טוש"ע סעיף ח:

קמג י מיי' פ"ד מהלכות ממרים הל' ה טוש"ע או"ח סי' תמא ס"ג:

קמד כ שם סעיף ג:

מוסף הגהות הב"ח

(כג) [מיי' פ"ב מהל' ממרים הל' כא סמג לאוין עח טוש"ע או"ח סי' תנא סעיף ד:]

קמה ה מיי' שם הל' כה טוש"ע שם סעיף כג:

קמו ו מיי' פי"ח מהל' מאכלות אסורות הל' יט סמג לאוין קמח טוש"ע יו"ד סי' קלה סעיף ו:

קמז ז ח מיי' פ"ב מהל' ממרים הל' כא סמג לאוין עח טוש"ע או"ח סי' תנא סעיף כב:

קמח ט מיי' שם טוש"ע סעיף ח:

קמט י מיי' פ"ד מהלכות ממרים הל' ה טוש"ע או"ח סי' תמא ס"ג:

קנ כ שם סעיף ג:

מוסף הגהות הב"ח

(כד) [מיי' פ"ב מהל' ממרים הל' כא סמג לאוין עח טוש"ע או"ח סי' תנא סעיף ד:]

קנא ה מיי' שם הל' כה טוש"ע שם סעיף כג:

קנב ו מיי' פי"ח מהל' מאכלות אסורות הל' יט סמג לאוין קמח טוש"ע יו"ד סי' קלה סעיף ו:

קנג ז ח מיי' פ"ב מהל' ממרים הל' כא סמג לאוין עח טוש"ע או"ח סי' תנא סעיף כב:

קנד ט מיי' שם טוש"ע סעיף ח:

קנה י מיי' פ"ד מהלכות ממרים הל' ה טוש"ע או"ח סי' תמא ס"ג:

קנו כ שם סעיף ג:

מוסף הגהות הב"ח

(כה) [מיי' פ"ב מהל' ממרים הל' כא סמג לאוין עח טוש"ע או"ח סי' תנא סעיף ד:]

קנז ה מיי' שם הל' כה טוש"ע שם סעיף כג:

קנח ו מיי' פי"ח מהל' מאכלות אסורות הל' יט סמג לאוין קמח טוש"ע יו"ד סי' קלה סעיף ו:

קנט ז ח מיי' פ"ב מהל' ממרים הל' כא סמג לאוין עח טוש"ע או"ח סי' תנא סעיף כב:

קס ט מיי' שם טוש"ע סעיף ח:

קסא י מיי' פ"ד מהלכות ממרים הל' ה טוש"ע או"ח סי' תמא ס"ג:

קסב כ שם סעיף ג:

מוסף הגהות הב"ח

(כו) [מיי' פ"ב מהל' ממרים הל' כא סמג לאוין עח טוש"ע או"ח סי' תנא סעיף ד:]

קסג ה מיי' שם הל' כה טוש"ע שם סעיף כג:

קסד ו מיי' פי"ח מהל' מאכלות אסורות הל' יט סמג לאוין קמח טוש"ע יו"ד סי' קלה סעיף ו:

קסה ז ח מיי' פ"ב מהל' ממרים הל' כא סמג לאוין עח טוש"ע או"ח סי' תנא סעיף כב:

קסו ט מיי' שם טוש"ע סעיף ח:

קסז י מיי' פ"ד מהלכות ממרים הל' ה טוש"ע או"ח סי' תמא ס"ג:

קסח כ שם סעיף ג:

מוסף הגהות הב"ח

(כז) [מיי' פ"ב מהל' ממרים הל' כא סמג לאוין עח טוש"ע או"ח סי' תנא סעיף ד:]

קסט ה מיי' שם הל' כה טוש"ע שם סעיף כג:

קע ו מיי' פי"ח מהל' מאכלות אסורות הל' יט סמג לאוין קמח טוש"ע יו"ד סי' קלה סעיף ו:

קעא ז ח מיי' פ"ב מהל' ממרים הל' כא סמג לאוין עח טוש"ע או"ח סי' תנא סעיף כב:

קעב ט מיי' שם טוש"ע סעיף ח:

קעג י מיי' פ"ד מהלכות ממרים הל' ה טוש"ע או"ח סי' תמא ס"ג:

קעד כ שם סעיף ג:

מוסף הגהות הב"ח

(כח) [מיי' פ"ב מהל' ממרים הל' כא סמג לאוין עח טוש"ע או"ח סי' תנא סעיף ד:]

קעה ה מיי' שם הל' כה טוש"ע שם סעיף כג:

קעו ו מיי' פי"ח מהל' מאכלות אסורות הל' יט סמג לאוין קמח טוש"ע יו"ד סי' קלה סעיף ו:

קעז ז ח מיי' פ"ב מהל' ממרים הל' כא סמג לאוין עח טוש"ע או"ח סי' תנא סעיף כב:

קעח ט מיי' שם טוש"ע סעיף ח:

קעט י מיי' פ"ד מהלכות ממרים הל' ה טוש"ע או"ח סי' תמא ס"ג:

קפ כ שם סעיף ג:

מוסף הגהות הב"ח

(כט) [מיי' פ"ב מהל' ממרים הל' כא סמג לאוין עח טוש"ע או"ח סי' תנא סעיף ד:]

קפא ה מיי' שם הל' כה טוש"ע שם סעיף כג:

קפב ו מיי' פי"ח מהל' מאכלות אסורות הל' יט סמג לאוין קמח טוש"ע יו"ד סי' קלה סעיף ו:

קפג ז ח מיי' פ"ב מהל' ממרים הל' כא סמג לאוין עח טוש"ע או"ח סי' תנא סעיף כב:

קפד ט מיי' שם טוש"ע סעיף ח:

קפה י מיי' פ"ד מהלכות ממרים הל' ה טוש"ע או"ח סי' תמא ס"ג:

קפו כ שם סעיף ג:

מוסף הגהות הב"ח

(ל) [מיי' פ"ב מהל' ממרים הל' כא סמג לאוין עח טוש"ע או"ח סי' תנא סעיף ד:]

קפז ה מיי' שם הל' כה טוש"ע שם סעיף כג:

קפח ו מיי' פי"ח מהל' מאכלות אסורות הל' יט סמג לאוין קמח טוש"ע יו"ד סי' קלה סעיף ו:

קפט ז ח מיי' פ"ב מהל' ממרים הל' כא סמג לאוין עח טוש"ע או"ח סי' תנא סעיף כב:

קצ ט מיי' שם טוש"ע סעיף ח:

קצא י מיי' פ"ד מהלכות ממרים הל' ה טוש"ע או"ח סי' תמא ס"ג:

קצב כ שם סעיף ג:

מוסף הגהות הב"ח

(לא) [מיי' פ"ב מהל' ממרים הל' כא סמג לאוין עח טוש"ע או"ח סי' תנא סעיף ד:]

קצג ה מיי' שם הל' כה טוש"ע שם סעיף כג:

קצד ו מיי' פי"ח מהל' מאכלות אסורות הל' יט סמג לאוין קמח טוש"ע יו"ד סי' קלה סעיף ו:

קצה ז ח מיי' פ"ב מהל' ממרים הל' כא סמג לאוין עח טוש"ע או"ח סי' תנא סעיף כב:

קצו ט מיי' שם טוש"ע סעיף ח:

קצז י מיי' פ"ד מהלכות ממרים הל' ה טוש"ע או"ח סי' תמא ס"ג:

קצח כ שם סעיף ג:

מוסף הגהות הב"ח

(לב) [מיי' פ"ב מהל' ממרים הל' כא סמג לאוין עח טוש"ע או"ח סי' תנא סעיף ד:]

קצט ה מיי' שם הל' כה טוש"ע שם סעיף כג:

קא ו מיי' פי"ח מהל' מאכלות אסורות הל' יט סמג לאוין קמח טוש"ע יו"ד סי' קלה סעיף ו:

קב ז ח מיי' פ"ב מהל' ממרים הל' כא סמג לאוין עח טוש"ע או"ח סי' תנא סעיף כב:

קג ט מיי' שם טוש"ע סעיף ח:

קד י מיי' פ"ד מהלכות ממרים הל' ה טוש"ע או"ח סי' תמא ס"ג:

קה כ שם סעיף ג:

מוסף הגהות הב"ח

(לג) [מיי' פ"ב מהל' ממרים הל' כא סמג לאוין עח טוש"ע או"ח סי' תנא סעיף ד:]

קו ה מיי' שם הל' כה טוש"ע שם סעיף כג:

קז ו מיי' פי"ח מהל' מאכלות אסורות הל' יט סמג לאוין קמח טוש"ע יו"ד סי' קלה סעיף ו:

קח ז ח מיי' פ"ב מהל' ממרים הל' כא סמג לאוין עח טוש"ע או"ח סי' תנא סעיף כב:

קט ט מיי' שם טוש"ע סעיף ח:

קי י מיי' פ"ד מהלכות ממרים הל' ה טוש"ע או"ח סי' תמא ס"ג:

קיא כ שם סעיף ג:

מוסף הגהות הב"ח

(לד) [מיי' פ"ב מהל' ממרים הל' כא סמג לאוין עח טוש"ע או"ח סי' תנא סעיף ד:]

קיב ה מיי' שם הל' כה טוש"ע שם סעיף כג:

קיג ו מיי' פי"ח מהל' מאכלות אסורות הל' יט סמג לאוין קמח טוש"ע יו"ד סי' קלה סעיף ו:

קיד ז ח מיי' פ"ב מהל' ממרים הל' כא סמג לאוין עח טוש"ע או"ח סי' תנא סעיף כב:

קטו ט מיי' שם טוש"ע סעיף ח:

קטז י מיי' פ"ד מהלכות ממרים הל' ה טוש"ע או"ח סי' תמא ס"ג:

קיז כ שם סעיף ג:

מוסף הגהות הב"ח

(לה) [מיי' פ"ב מהל' ממרים הל' כא סמג לאוין עח ט

ואפי' מלוה ופריק. מן ההקדש בדבר מועט כדי שלא יאמרו הקדש יוצא בלא פדיון וגובה חובו כתנן בערכין בפרק שור היתומים [כג:] הקדיש בתשעים מנה והיה חובו מאה מנה מוסיף מלוה זה על הלוואתו דינר ופורה את הנכסים הללו מיד הקדש בדינר זה ונוטלן בחובו ודינר דיהיב מפרש טעמא התם שלא יאמרו הקדש יוצא בלא פדיון. ואף על גב דאמר רבא (כתובות דף נט:) הקדש ממן ושימרור מפקיען מידי שיעבוד דוקא קדושת הגוף קאמר רבא כגון קונמות או בהמה לקרבן או בגד שפירסו על המת כי היא דיבמות (דף סו:) גבי איצטלא דמילתא דפירסוה יתמי אמיתא דהוה משתעבד לכתובת האשה דאמר רבא קנייא מיתנא אבל קדושת דמים לא אמרינן: **כי פליגי דאקדיש מלוה.** בתוך הזמן את הקרקע המשועבד לו ולא הקדיש את החוב אלא הקרקע והשתא כשהגיע הזמן ולא פרעו זה והוא בא לגבותה מן הלוה מחר בו מן ההקדש: **כיון דאילו הוה ליה זוזי.** לוה ביום הזמן הוה מסלק ליה למלוה מן הקרקע בזוזי אישתכח אלא היה הקרקע קנוי לו עדיין אלא עכשיו כשהוא גובה אותה בחובו היא נקנית לו: **באחריות.** שמא יטלנה בעל חוב דראובן משמעון בשביל חוב שיעבדה לו ראובן שישלם לו ראובן זה מעותיו לשמעון ולא היו לו נכסים עוד על דבר אחריות זה: **וזקפן עליו במלוה.** אלא היו מעות לשמעון שפסק על שדה זו וכתב לראובן שטר עליהן ושיעבד נכסיו לו עליהן: **ומה ראובן.** המוכר ובא בעל חובו וטורפה משמעון ועדיין לא נתן שמעון המעות לראובן ולא ליתומיו ופייסיה שמעון לבעל חוב דראובן באותן המעות: **דינא הוא.** אע"ג דאבוהון קביל עליה אחריות מכירה זו אפילו הכי יכולין בני ראובן לבא על שמעון ולומר אין מטלטלי שבא אבון גבך לא היית חייב עליו אלא מעות ולא היה לך ליתנן לבעל חוב לבעל חוב דקרקע של יתומים הוא דאמרינן בעל חוב גובה אותה בחובת אביהן משום דמחייב אל שיעבודא עליהן אבל על מעות אלא היו בעין לא חייל שיעבודו מחייב עליהן וכשהן בעין אין כאן לוה ולבעלי המעות דהיינו יתומים לא הלוה זה כלום: **ואמר רבא** גרסינן: **אי פיקח.** זה שמעון יטען ויאמר להם אין לי מעות לפרוע לכם אלא קרקע יש לי ונותנה להם בחובותם ומחזר וגובה אותה מהם בשביל אחריות מכירה שקבל אביהן עליו דהשתא כי אגבי להו הא אדעא איגלאי מילתא דלאו מטלטלי הוא דשביק גביה אלא קרקע: **בעל חוב.** אחר של אביהן חוזר וגובה אותה מהן אלמא אמרינן הוטל קרקע בחובו מאותה שעה שנתן לו המעות נקנית לו: **אא"כ.** אמרינן איגלאי מילתא למפרע שהיתה קנויה לאביהן קרקע זה שגבו בחוב אביהן משום הכי בע"ח אחר של אביהן חוזר וגובה אותה מהן דכמאן דגבי לה מחייב דאבוהון דמי: **אלא אי אמרת.** כל הגובה קרקע בחובו אינה קנויה לו אלא מגבייה ואילך אמאי בעל חוב אחר חוזר וגובה אותה מהן לא יהא דבר זה אלא כמי שקנו יתומים קרקע במעות שלהן מי הוה משתעבדא לבעל חוב: **שאני הכא דאמר להו כי היכי דמשתעבדנא לאבוכון משתעבדנא נמי לבעל חוב דאבוכון מדרבי נתן.** לעולם מכאן ולהבא הוא גובה ומאי דאמר רב נחמן בעלמא בעל חוב חוזר וגובה אותה מהן משום דאמר להן בעל חוב ליתומים מכח מי באתם וגביתם קרקע זו מכח שיעבוד של אביכן וכי היכי דמשתעבדא לאבוכון קרקע זו של לוה שלוה מאביכם משתעבדא נמי לדידי שהייתי מלוה של אביכן והמחויב לו כלום משועבד לי מדרבי נתן הלכך קדם שיעבודי עליה אפי' אצל לוה שהיתה ברשותו. ושמעון נמי אמר להו לבני ראובן כי היכי דהוי נכסיי משועבדין לאביכם בשביל חובו היו משועבדין גם לעצמי מכח אביכן שהיה לוה אצלי מחמת אחריות המכירה מדר' נתן דמה לי אני מה לי אחר הלכך אע"פ שלא היתה קנויה לאביכם מחייב אל שיעבודי עליה אצל עצמי: **לאשר אשם לו.** לאשר הלוהו לו לא נאמר אלא לאשר אשם לו לאשר הקבל שלו. בגבא קמא[ו] אמרינן אשם זה קרן: **הבן גברי שהלוה לו'.** קס"ד השתא בשלא מסרו לו אלא שיעבדו לו כשאר לווים שאם לא אתן לך עד יום פלוני בא לביתי וגבה מחמץ זה: **כשהרהינו אצלו.** בביתו של גברי נתנו. קס"ד השתא דטעמא משום דהוה ליה תורת משכון ובעל חוב קונה משכון: **ישראל שהלוה את הגברי על חמצו.** קודם הפסח לאחר הפסח אינו עובר אם נהנה ממנו: **מאי נאו.** בשלא הרהינו ובהא קמיפלגי דת"ק סבר מכאן ולהבא הוא גובה כו': **אימא סיפא דברי הכל עובר.** ואי טעמא משום להבא ולמפרע הוא איפכא הוה לן לאפוקי פלוגתייהו בהא ולא לאשויי דעתייהו דלמאן דאמר לעיל ברשות עובר אלמא למפרע הוא גובה הכא הוה ליה למימר אינו עובר משום דבשעת הלואה קם ליה ברשות גברי ולמאן דאמר התם כו':

אלא

ואתי מלוה ופריק [ו]דתנן [א]מוסיף עוד דינר ופודה את הנכסים האלו כי פליגי דובין מלוה וקדיש מלוה אביי אמר למפרע הוא גובה כיון דמטא זמניה ולא פרעיה איגלאי מילתא למפרע דמעיקרא ברשותיה הוה קאי ושפיר אקדיש ושפיר זבין ורבא אמר מכאן ולהבא הוא גובה כיון דאילו הוו ליה זוזי הוה מסליק להו בזוזי אישתכח דהשתא קא קני ומי אמר רבא הכי [ב]והאמר רמי בר חמא [ג]ראובן שמכר שדה לשמעון באחריות וזקפן עליו במלוה ומת ראובן ואתא בעל חוב דראובן וטריף ליה משמעון ואתא שמעון ופייסיה בזוזי דינא הוא דאתו בני ראובן ואמרי ליה לשמעון אנן מטלטלי שבק אבון גבך ומטלטלי דיתמי לבעל חוב לא משתעבדי ואמר רבא אי פיקח שמעון מגבי להו ארעא והדר גבי לה מינייהו [ד]דאמר רב נחמן [ה]יתומים שגבו קרקע בחובת אביהם בעל חוב חוזר וגובה אותה מהן אי אמרת בשלמא למפרע הוא גובה אמטו להכי חוזר וגובה אותה מהן דכמאן דגבו מחיים דאבוהון דמי אלא אי אמרת מכאן ולהבא הוא גובה אמאי חוזר וגובה אותה מהן הא הוי כמאן דזבין יתמי נכסי דמי ואילו קני יתמי נכסי מי קא משתעבדי לבעל חוב שאני התם דאמר להו כי היכי דמשתעבדנא ליה לאבוכון משתעבדנא נמי לבעל חוב דאבוכון מדר' נתן [ו]דתניא רבי נתן אומר [ז]מנין לנושה בחבירו מנה וחבירו בחבירו שמוציאין מזה ונותנין לזה ת"ל [ח]ונתן לאשר אשם לו תנן נכרי שהלוה את ישראל על חמצו אחר הפסח מותר בהנאה אי אמרת בשלמא למפרע הוא גובה אמטו להכי מותר בהנאה אלא אי אמרת מכאן ולהבא הוא גובה אמאי מותר בהנאה ברשותא דישראל הוה קאי הכא במאי עסקינן כשהרהינו אצלו לימא כתנאי ישראל שהלוה לנכרי על חמצו לאחר הפסח אינו עובר משום רבי מאיר אמרו עובר מאי לאו בהא קמיפלגי דמר סבר למפרע הוא גובה ומר סבר מכאן ולהבא הוא גובה ותסברא אימא סיפא אבל נכרי שהלוה לישראל על חמצו לאחר הפסח דברי הכל עובר והא איפכא מיבעי ליה למאן דאמר התם אינו עובר הכא עובר למאן דאמר התם עובר הכא אינו עובר

באחריות. אלא באחריות פשיטא דימן ליורשיו אפילו לא זקפן עליו במלוה אבל באחריות קמ"ל דה"א יעבכם לעצמו דה"ל כתופס מחייס קמ"ל דלא חשיב ליה כתופס מחייס כיון דזקפן עליו במלוה[א]: **ופייסיה** בזוזי. רבותא נקט אף על פי שנתן מעות לא מצי למימר המעות שנתחייבתי לאביכם נתתי לו:

משתעבדנא לב"ח דאבוכון מדרבי נתן. ולא"ת גבי מטלטלים נמי נימא הכי ונראה לר"י דדוקא גבי קרקע שייך למימר הכי דבא שיעבוד היא דכשהקרקע זו משועבדת לראובן משביון ליה כאילו היא בידו דהא אם מכרה או משכנה מוחזר לראובן וגובה אותה ולכך משועבדת נמי לבע"ח אבל מטלטלים אין להחשיבם כאילו הם בידו לראובן כיון שאילו מכרם או משכנם אין גובה מהן ומכאן יש להוכיח דהלכה כרבי נתן דהא רבא קאי כוותיה בשמעתין: אלא

שבק אבון גבך ומטלטלי דיתמי לבעל חוב לא משתעבדי ואמר רבא אי פיקח שמעון מגבי להו ארעא והדר גבי לה מינייהו [ג]דאמר רב נחמן [ד]יתומים שגבו קרקע בחובת אביהם בעל חוב חוזר וגובה אותה מהן אי אמרת בשלמא למפרע הוא גובה אמטו להכי חוזר וגובה אותה מהן דכמאן דגבו מחיים דאבוהון דמי אלא אי אמרת מכאן ולהבא הוא גובה אמאי חוזר וגובה אותה מהן הא הוי כמאן דזבין יתמי נכסי דמי ואילו קני יתמי נכסי מי קא משתעבדי לבעל חוב שאני התם דאמר להו כי היכי דמשתעבדנא ליה לאבוכון משתעבדנא נמי לבעל חוב דאבוכון מדר' נתן [ה]דתניא רבי נתן אומר [ו]מנין לנושה בחבירו מנה וחבירו בחבירו שמוציאין מזה ונותנין לזה ת"ל [ז]ונתן לאשר אשם לו תנן נכרי שהלוה את ישראל על חמצו אחר הפסח מותר בהנאה אי אמרת בשלמא למפרע הוא גובה אמטו להכי מותר בהנאה אלא אי אמרת מכאן ולהבא הוא גובה אמאי מותר בהנאה ברשותא דישראל הוה קאי הכא במאי עסקינן כשהרהינו אצלו לימא כתנאי ישראל שהלוה לנכרי על חמצו לאחר הפסח אינו עובר משום רבי מאיר אמרו עובר מאי לאו בהא קמיפלגי דמר סבר למפרע הוא גובה ומר סבר מכאן ולהבא הוא גובה ותסברא אימא סיפא אבל נכרי שהלוה לישראל על חמצו לאחר הפסח דברי הכל עובר והא איפכא מיבעי ליה למאן דאמר התם עובר הכא אינו עובר למאן דאמר התם עובר הכא אינו עובר

אלא

מסורת הש"ס

ו) ערכין כג:, ב) כתובות לב., ג) ב"מ מג. כתובות לב. קי. ב"ב קכה., ד) קדושין טו. כתובות יט. ופב. גיטין ל. ב"ק מ:, ה) בס"א: בחובן, ו) [דף קי.].

תורה אור השלם

1. וְהִתְוַדּוּ אֵת חַטֹּאתָם אֲשֶׁר עָשׂוּ וְהֵשִׁיב אֶת אַשְׁמוֹ בְּרֹאשׁוֹ וַחֲמִשִׁתָּו יֹסִף עָלָיו וְנָתַן לַאֲשֶׁר אָשַׁם לוֹ: במדבר ה ז

מוסף רש"י

מוסיף עוד דינר. בעל חוב יוסף עוד להלוותו דינר לוה (ערכין כג:). וזקפן עליו במלוה. אלא נתן לו שמעון דמי הקרקע אלא כתב לו שטר חוב עליהם (כתובות צב.). **ופייסיה בזוזי.** במעות דמי הקרקע שהיה חייב ליתמי פייס את הנשה בשביל ראובן שבאחריות מכרה לו (שם). מטלטלי שבק אבון גבך. והיה בעל חוב של אביהן מסולק ממנו שאין לו לו קרקע, והמעות לא היה לך ליתן, דמטלטלי דיתמי לא משתעבדי לבעל חוב, ועתה גם אתה אין לך לחזור עליהן על האחריות, לפי שאין לו קרקע מאביהן (שם). מגבי להו ארעא. כשתבעוהו היתומים יפרע להן קרקע בדמי המעות והדר גבי מייהו בשביל אחריות אביהם ולא מלו למימר לא יהנו קרקע זה מאביו אלא לקחתיו במעות, דאמר להו ע"י שעבוד חוב אביכם באה לכם והרי היא לכם כיורשת קרקע שלקח אביכם בחייו (שם). בעל חוב. של אביהם, חוזר וגובה אותה מהם. כאילו נפלה להם ממש בירושה (שם). ת"ל ונתן לאשר אשם לו. ולא כתב לאשר הלוהו, אלא לאשר האשם שלו, ואשם הוא קרן, כדאמרינן בהגחל (ב"ק קי.) גמי שהקדן שלו (כתובות יט:) לאשר הקדן שלו, ולא כתיב לאשר נשה בו (שם פב.). כשהרהינו אצלו. שמקרו בידו משכון (כתובות נט:) שנתנו במשכון בידי נכרי, דלא ממוסר רובינא ולא שעבוד אלא קנייס ממש (ב"ק צ.).

מוסף תוספות

א. שהרי לא הגיע זמן של פריעה, כדמוכח בכתובות [פה.] דבעינן הוכחה שעיכבם לשם תפיסה מחיים וכו'. [אי לא זקפן עליו במלוה הוה שמעון מצי למימר שהיה תופס ממון מחיים וכו', דעומדים ליפרע מיד בלא איחור. תוס' ר"פ.

עין משפט נר מצוה

פא א מיי' פ"ז מהלכות ערכין הלכה טז:
פב ב מיי' פי"ח מהל' מלוה הלכה י סמג עשין לד:
פג ג מיי' שם הלכה ט וסמג שם טוש"ע מ"מ סי' קז סעיף ח:
פד ד מיי' פ"ג שם הלכה ו סמג עשין לג טוש"ע מ"מ סי' פו סעיף ח:

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

אלא הב"ע שהרהינו אצלו וקמיפלגי בדרבי יצחק. תימה לריב"ל אמאי איתא יתרן הך דע"כ בדרבי יצחק קמיפלגי וסיפא דקתני נכרי שהלוה את ישראל על חמצו אמאי דברי הכל אע"ג דלא קנה כיון דלמפרע הוא גובה וריש"א נמי אמאי אינו עובר למ"ד כיון דלמפרע הוא גובה ומפרש ריב"ל דהשתא כי מוקי פלוגתא בדברי יצחק מיירי שלא נא ישראל לידי גנייב שפדאו נכרי לנפוף[א] דלא שייך השתא פלוגתא דאמאי ורבא כולי אלא בהא קמיפלגי דלמאן דאמר עובר ס"ל דקני ליה ישראל מנכרי[ב] וה"ל ברשות ישראל ומ"ד אינו עובר ס"ל דלא קני ליה והרי לא היה ברשות ובסיפא ד"ה עובר דלא קני ליה נכרי לכ"ע והרי היה ברשות ישראל ומיהו מתניתין דקתני נכרי שהלוה וכו' מותר בהנאה מיירי שלא פדאו ישראל דאי פדאו ישראל אע"ג דמוקי לה בסמוך בדאמר ליה מעכשיו מכל מקום מאי מהני:

בדרבי יצחק קמיפלגי. תימה הא ר' יצחק לא קאמר דקני מעכשיו אלא שלא בשעת הלואה כדמוכח בהאומנין (בבא מציעא פב.) והכא ישראל שהלוה לנכרי על חמצו תנן דמשמע בשעת הלואה כדמשמע בהאומנין[ו] דקתני הלוהו על המשכון שומר שכר והתניא שומר חנם ומשני הא דמשכנו בשעת הלואתו והא שלא בשעת הלואתו ופריך והא אידי ואידי על המשכון קתני[ג] ויש לומר דהכי פירושו כיון דשלא בשעת הלואה קוה לגמרי כדרבי יצחק א"כ לענין חמץ יש לנו לחושבו כאילו הוא שלו לעבור בלא יומא אף בשעת הלואה דחשבינן ליה מלוי וכן יש לפרש בהשולה (גיטין מז.) גבי המלוה על המשכון אינו משמעו מדרבי יצחק כיון דקני ליה שלא בשעת הלואה בשעת הלואה נמי מיקרי של אחיך בידך: **שקונה** משכון. פ"ה קונה משכון לענין חיוב חומשין וכ"י אומר דבהאומנין (ב"מ פב.) משמע דלא הוי אלא שומר שכר דהלוהו על המשכון שומר שכר בעי למימר התם בגמרא דסבר לה כרבי יצחק וכולה שמעתא חמצו של נכרי ביד ישראל אייר שלא קבל עליו ישראל אחריות דאי קבל הרי הוא שלו ועובר עליו כדמוכח בפ"ק (דף ה.): **ואם אמר הגעתיך עובר.** לאביי[ד] ריש"א מיירי כשפדאו וסיפא כי אמר הגעתיך היינו שאינו רוצה לפדותו[ה]: דברי

בהנאה. דלא תלינן ליה בפובעלין אלא מן של מאי היה ושל ישראל הוא: **גמ' לריך שיבטל בלבו.** שמא יפקח הגל במועד ונמצא עובר עליו: **כספים.** של פיקדון אין להם שמירה אלא בקרקע ואם לא נתנן בקרקע ואבדו פטיעה היא אלא וחייב דשמור חנם חייב בפטיעה: **משום ריבא.** שהכלב מרימו ומטטנו ומוליאו: **מתני' בשוגג.** שגגה בתרומה ואפילו הזיד בחמץ משלם קרן וחומש ואף על גב דלא הוה שוא מידי דחמץ בפסח אסור בהנאה מיהו שוגג דתרומה לכתיב ביה וחמישיתו יוסף עליו ונתן לכהן את הקודש [ויקרא כב] דבר הראוי להיות קודש שאינו יכול לשלם לו המעות אלא הפירות והתשלומין נעשין תרומה כדלקמן [לב.] ואם לפי דמיס משלם אלא לפי דמיס חזלינן: **במזיד.** שהזיד בתרומה ואפילו שגג בחמץ פטור מן התשלומין: **ומדמי עליס.** אם תרומה טמאה היא אין משלם לו דמי עליס שהיתה ראויה להיסק תחת תבשילו משום דתרומה מזיד אין בה חומש ואין תשלומיה לכפרה ואין נעשין תרומה דגבי חומש בשגגה כתיב אבל מזיד אינו אלא כשאר גזלן בעלמא ומשלם מעות ולפי דמיס ולא לפי המדה וחמץ בפסח אלא בר דמיס דאסור בהנאה ואף להיסק לא הוי אלא מידי אפסדיה:

גמ'

אלא הכא במאי עסקינן כגון שהרהינו אצלו וקמיפלגי בדר' יצחק [ז]דא"ר יצחק [א]מנין לבעל חוב שקונה משכון שנאמר [ו]ולך תהיה צדקה אם אינו קונה משכון צדקה מנין מבאן לבעל חוב שקונה משכון ת"ק סבר הני מילי ישראל מישראל הוא דקרינא ביה ולך תהיה צדקה אבל ישראל מנכרי לא קני ור"מ סבר קל וחומר ישראל מישראל קני ישראל מנכרי לא כל שכן אבל נכרי שהלוה את ישראל על חמצו אחר הפסח דברי הכל עובר התם ודאי נכרי מישראל לא קני תנן נכרי שהלוה [ח] ישראל על חמצו אחר הפסח מותר בהנאה נהי נמי דהרהינו אצלו הא אמרת נכרי מישראל לא קני לא קשיא [ב]הא דאמר ליה מעכשיו הא דלא אמר ליה מעכשיו ומנא תימרא דשני ליה בין היכא דאמר מעכשיו ובין היכא דלא אמר מעכשיו דתניא נכרי שהרהין פת פורני אצל ישראל אינו עובר ואם אמר לו הגעתיך עובר מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא אלא לאו שמע מינה שאני היכא דא"ל מעכשיו להיכא דלא אמר ליה מעכשיו שמע מינה ת"ר [ג]חנות של ישראל ומלאי של ישראל ופועלי נכרים נכנסין לשם חמץ שנמצא שם אחר הפסח אסור בהנאה ואין צריך לומר באכילה חנות של נכרי ומלאי של נכרי ופועלי ישראל נכנסין ויוצאין לשם חמץ שנמצא שם אחר הפסח מותר באכילה ואין צריך לומר בהנאה: **מתני'** [ד]חמץ שנפלה עליו מפולת הרי הוא כמבוער רבן שמעון בן גמליאל אומר כל שאין הכלב יכול לחפש אחריו: **גמ'** אמר רב חסדא [ה]וצריך שיבטל בלבו תנא כמה חפישת הכלב שלשה טפחים אמר ליה רב אחא בריה דרב יוסף לרב אשי הא דאמר שמואל [ו]כספים אין להם שמירה אלא בקרקע מי בעינן שלשה טפחים או לא אמר ליה הכא משום ריחא בעינן שלשה טפחים התם משום איכסויי מעינא הוא ולא בעי שלשה וכמה [ז]אמר רפרם בר פפא מסיכרא טפח: **מתני'** האוכל תרומת חמץ בפסח בשוגג משלם קרן וחומש במזיד פטור מתשלומין ומדמי עצים: **גמ'** תנן התם [ח]האוכל תרומה בשוגג משלם קרן וחומש [ט]אחד האוכל ואחד השותה ואחד

אלא. ריש"א וסיפא כשהרהינו אצל נכרי ולהבא הוא גובה: **קונה משכון.** כל ימי הלואה המשכון קנוי לו ואם נתנם חייב באונסין שאינו עליו לא כשומר חנם ולא כשומר שכר שפטורין באונסין אלא כולו ברשותיה ובשמירתו עומד: **ולך תהיה צדקה.** בהשבת העבוט כתיב. אי אמרת קונה משכון איכא לדקה בהא שכיבה שכב בשמלתו שהשאיל לו זה דבר הקנוי לו ואם אינו קונה לדקה בהשכבה זו מניין על שלו שכב: **אבל ישראל מנכרי לא.** אלכך לא עבר עליה דאמר מר (לעיל דף כט.) אבל אתה רואה של אחריס: **תנן נכרי שהלוה וכו'.** ואומינא אלו והא אמרת השתא דברי הכל נכרי מישראל לא קני: **לא קשיא.** מתניתין דאמר ליה כשהרהינו אצלו אם לא אתן לך עד יום פלוני יהא שלך מעכשיו הלכך נכרי שהלוה את ישראל קם ליה חמץ ברשות נכרי וישראל שהלוה את הנכרי קם ליה ברשות ישראל ברייתא דלא אמר ליה מעכשיו אלא כשאר משכון נתנו לו וקבע לו זמן אשם לא יפרע לו יגבה חובו ממשכונו ויש"ש אומו דדמיס הלכך בנכרי שהלוה לישראל דברי הכל אפילו לא פרע ליה אסור לישראל לייהנות ממנו דכל ימות הפסח של ישראל היה דמכאן ולהבא הוא גובה ואי משום דהרהינו נכרי מישראל לא קני. וישראל שהלוה פליגי מאן דאסר סבר כיון שהרהינו בעל חוב קונה משכון וליכא למימר הכא מכאן ולהבא גובה ומאן דשרי קסבר ישראל מנכרי ליכא לדקה ולא קני משכון: **ומנא תימרא.** דאפילו כשהרהינו אצלי לן בין אמר מעכשיו לא אמר מעכשיו: **פת פורני.** פת גדולה האפויה בתנור גדול כעין תנורים שלנו שהתנורים שלהם היו קטנים ומיטלטלין ופיהם למעלה ומדביקין הפת בדפנות שאין אופין בה אלא פתים קטנים ואומתא דמילתא נקט דאיידי דאשיבי שקיל ליה במשכון: **אינו עובר.** בפסח דקסבר ישראל מנכרי לא קני משכון: **הגעתיך.** מעכשיו קאמר אם לא אפרע לך עד יום פלוני עובר ואף על פי שלא הגיע הזמן שמא כשיגיע לא יפרע ונמצא עובר למפרע בבל ירלה: **מאי שנא רישא כו'.** אי הגעתיך לאו מעכשיו הוא מאי קא מהני בלאו הגעתיך נמי כי מטא זמניה ולא פרע שקיל ליה בחובו: **ומנאי של ישראל.** פת ויין הנמכר בתוכה: **אסור בהנאה.** דלא תלינן ליה בפובעלין אלא מן של מאי היה ושל ישראל הוא: **גמ' לריך שיבטל בלבו.** שמא יפקח הגל במועד ונמצא עובר עליו: **כספים.** שלא בקרקע ואם לא נתנן בקרקע ואבדו פטיעה היא אלא וחייב דשמור חנם חייב בפטיעה: **משום ריבא.** שהכלב מרימו ומטטנו ומוליאו: **מפיכרא.** מקום: **מתני' בשוגג.** שגגה בתרומה ואפילו הזיד בחמץ משלם קרן וחומש ואף על גב דלא הוה שוא מידי דחמץ בפסח אסור בהנאה מיהו שוגג דתרומה לכתיב ביה וחמישיתו יוסף עליו ונתן לכהן את הקודש [ויקרא כב] דבר הראוי להיות קודש שאינו יכול לשלם לו המעות אלא הפירות והתשלומין נעשין תרומה כדלקמן [לב.] ואם לפי דמיס משלם אלא לפי דמיס חזלינן: **במזיד.** שהזיד בתרומה ואפילו שגג בחמץ פטור מן התשלומין: **ומדמי עליס.** אם תרומה טמאה היא אין משלם לו דמי עליס שהיתה ראויה להיסק תחת תבשילו משום דתרומה מזיד אין בה חומש ואין תשלומיה לכפרה ואין נעשין תרומה דגבי חומש בשגגה כתיב אבל מזיד אינו אלא כשאר גזלן בעלמא ומשלם מעות ולפי דמיס ולא לפי המדה וחמץ בפסח אסור בהנאה ואף להיסק לא הוי אלא מידי אפסדיה:

גמ'

דמיס דאיסורי הנאה הוא, ואמרינן מתני' ר' יוסי הגלילי הוא דאמר ותמה על עצמך האיך חמץ אסור בהנאה כל שבעה כדבעינן למימר לקמן. **תנן התם** בתרומה פ"ו. אכל תרומה שוגג משלם קרן וחומש, אחד האוכל ואחד השותה

עין משפט נר מצוה

פה א מיי' פ"י מהלכות שכירות הלכה ה סמג עשין לד טוש"ע מ"מ סי' עב סעיף ב:

פו ב מיי' פ"ד מהלכות מתנה הל' ה סמג עשין לט טוש"ע חו"מ סי' תמח סעי' ה:

פז ג מיי' פ"ד מהל' שלנה ופקדון הלכה ד סמג עשין פח טוש"ע מ"מ סי' רלח סעיף (יח) [טו]:

צ ח מיי' פ"י מהלכות תרומות הל' ה:

צא ט שם הל' ב:

מסורת הש"ס

ו) ב"מ פב. גיטין מז. שבועות מד. [קידושין מ:]. ז) [מוספתא פ"ג ה"ד ע"ש], ג) ב"מ מב. לעיל מ. ד) ב"מ שם, ה) תרומות פ"ו [מ"ה] ב"מ נד:, ו) [ב"מ פא:].

תורה אור השלם

ו. הָשֵׁב תָּשִׁיב לוֹ אֶת הָעֲבוֹט כְּבֹא הַשֶּׁמֶשׁ וְשָׁכַב בְּשַׂלְמָתוֹ וּבֵרֲכֶךָ וּלְךָ תִהְיֶה צְדָקָה לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ: דברים כד יג

הגהות הב"ח

(א) גמ' שהלוה את ישראל על חמצו:

מוסף רש"י

שקונה משכון. לכל מילי להמחייב באונסין (ב"מ פב.) ואם אבד חייב באחריותו (גיטין לז.). **חמץ שנפלה עליו מפולת הרי הוא** כמבורר. ואין צריך לבערו דאין כאן עוד כל ילתא (ב"מ מב.). **כספים** אין **להם שמירה אלא** בקרקע. דאם לא שמרן וגנבו, פטיעה היא (ב"מ מב.). **משום ריחא.** שהכלב מריח ומוציא ומרים אחריו (שם).

מוסף תוספות

א. קודם דמטא דזמניה. תוס' ד"ש. ב. כיון דסבירא לן כרבי יצחק הרי הוא עובר עליו שכל זמן שהיה ביד ישראל היה שלו לגמרי דב"ח קונה משכון. תוס' ריב"ל. ג. ופרש"י דעל המשכון משמע בשעת הלואה. תוס' שאנץ. ד. לא מוקי לה במעכשיו אלא. שם. ה. פי' לאחר הפסח א"ל לא אפדנו ויהיה שלך, עובר דלמפרע הוא גבוה. תוס' הלש"ם.

רבינו חננאל (המשך)

האי אלא טפח בלבד סגי. דכיון דמשום אכסויי מעינא הוא דיו, דהא משום ריחא לא חיישינן, לכך אפילו אם הוא טמון בקרקע טפח סגי ליה. **מתני' האוכל תרומת חמץ בפסח בשוגג משלם קרן וחומש,** במזיד הואיל וחייב כרת פטור מן התשלומין ומדמי העצים, פירוש לא תאמר חשוב זו התרומה שאכלת אתה כאילו שרפת אותה וניהנית ממנה ואתה חייב לשלם כפי הנאתך, אלא אפילו בעצים העומדין לשרפה אין חייב לשלם, שהחמץ בפסח איסורי הנאה הוא. ולית ליה לכהן לשרפה ולייהנות ממנה. כדרך שנהנה בשאר ימות השנה בתרומה טמאה שמסיקה תחת תבשילו. אי הכי אפילו בשוגג יהא פטור מן התשלומין דהא לית ליה

רבינו חננאל

ופריק לעולם רישא וסיפא בשהרהינו אצלו, ובדר' יצחק פליגי דאמר מנין לבעל חוב שקונה משכון, שנאמר ולך תהיה צדקה אם אינו קונה צדקה מנין, ת"ק לית ליה הא דר' יצחק ור' מאיר אית ליה. ומתמהינן ו) וכי דר' יצחק תנאי היא. ושנינן כולי עלמא אית להו דר' יצחק, והכא בהא קא מיפלגי, ת"ק סבר ישראל מישראל דבר צדקה הוא קני, אבל משכון דגרי דלאו בר צדקה הוא לא קני. ור' מאיר סבר ק"ו משכון דישראל קני ליה המלוה, משכון דגרי לא כל שכן, אבל נכרי שהלוה את ישראל על חמצו וקבע לו זמן לפרעו אחר הפסח דברי הכל עובר, דלא קנה הגרי חמצו של ישראל אלא ברשות ישראל קאי ועובר עליו. ומקשינן תנן נכרי שהלוה את ישראל על חמצו אחר הפסח מותר בהנאה, והאמרת גרי מישראל לא קני ואפילו הרהינו אצלו. ושנינן משנתינו בשפירש לו קני מעכשיו, כדתניא נכרי שהרהין פת פורני אצל ישראל אינו עובר בפסח. ואם אמר לו הגעתיך כלומר קני מעכשיו עובר. וכך סוגיא דשמעתא זו סלקא והוא כגון הא דתנן הלוהו על שדהו ואמר לו אם אינני מביא לך עד שלש שנים הרי הוא לך ב)מעכשיו כו'. ת"ר חנות של גוי ומלאי של גוי. כלומר הסחורה שבתוך החנות לנכרי, ופועלי ישראל נכנסין לשם ועושין מלאכתן, חמץ שנמצא שם אחר הפסח אסור בהנאה. ואין צריך לומר באכילה, כלומר חמץ של ישראל הוא. וכן חנות של ישראל ומלאי של ישראל ופועלי גוים נכנסין שם ומשמשין בצרכי החנות. חמץ שנמצא שם אחר הפסח מותר באכילה, ואין צריך לומר בהנאה. כללא דמילתא בתר פועלין אזלינן, אם פועלין ישראל הן חמצן הוא ואסור, ואם של גוים מותר. **חמץ שנפלה עליו מפולת** בעפר, אם הוא טמון שלשה טפחים בכדי שאין הכלב יכול לחפש אחריו, כלומר אינו מריח ריח החמץ הרי הוא כמבורר, ואינו חייב לחפור ולהוציאו ולשרפו, אבל צריך לבטלו. ולא תימא אפילו בשמירת הפקדון כך, כי הא דאמר שמואל כספים אין להם שמירה אלא בקרקע, ולא בעינן כולי

ו) משמע דרבינו הי' לו גי' אחרת בגמ' דמעיקרא פ"ד דפליגי בדר' יצחק גופא לי ב"מ קונה משכון או לא. ג) בגמ'נה שם לא הוזכר דמיירי מעכשיו אבל בש"ס שם ד' סו ע"ב מוקמינן למתני' לא קני מעכשיו.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

גמ' ואחד כסף. דאמרי' בפ' בתרא דיומא (דף עו:) סיכה כשמיה ושמיה בכלל אמילה והכא כתיב [ויקרא כב] כי יאכל קדש בשגגה דאילו גזלה והשליכה לנהר אפי' בשוגג דלא ידע שהיא תרומה אינו משלם חומש אלא קרן כאחר מזיק חולין דעלמא דאמר מר (לקמן ע"ב) כי יאכל פרט למזיק: **וחומש חומשא.** שהמשלומין נעשין תרומה ואם חזר ואכל בשוגג אותו חומש לאשון חוזר ומשלם חומשו עליו: **איבעיא להו.** כיון דגבי תרומה בשוגג קפיד רחמנא אתשלומי פירות ולא מעות דכתיב ונתן לכהן את הקודש[ה] לפי מדה משלם או לפי דמים משלם. בגזלן דחולין שוגג או מזיד וכן גזלן דתרומת מזיד לא איבעיא לן כיון דלא קפיד רחמנא אתשלומין דילהו דאמרי[ו] שיב[ז] לרבות אפילו שוה כסף ואפילו סודין ודאי לפי דמים משלם אבל בתרומה שוגג איבעיא לן הואיל והקפידה התורה לשלם פירות: **לא היא דמעיקרא.** כשאכלה הויא שויא הך גריוא ד' זוזי והשתא כשמשלם שויא זוזא ותו לא לא מיבעיא לן נהי נמי דאיכפר ליה אכילת תרומה בתשלומי מדה מיהו ממונא דכהן אוכל (ממונא) הוא[ח] ולא גרע משאר ממונא דחולין שהיינין גוזין ממנו כשעת גזילה כדכתיב (ויקרא ה) אשר גזל כמה שגזל[ט]: **גריוא משלם.** ואע"ג דשויא השתא טפי אי דילמא לפי דמים משלם דאע"ג דהקפידה התורה לשלם פירות לא הקפידה אלא לפי הדמים כשאר תשלומין ומה שישלם ישלם בפירות: **גרוגרות.** תאנים יבשים: **דמרים.** תשוזין מתאנים ודמיהן מרובים: **אכל גרוגרות.** דתרומה שוגג: **וזינא.** לוקמיס: **אימא סיפא במזיד פטור מן התשלומין ואי' ר' יוסי הגלילי אמאי פטור.** אי אמרת בשלמא רבנן וטעמא דרישא משום דלפי מדה משלם סיפא דאינו אלא כשאר גזלן דמשלם מעות ולפי דמיס פטור מן התשלומין דחמץ בפסח לאו בר דמיס הוא אלא אי אמרת ר' יוסי הגלילי ובר דמיס הוא אמאי פטור: **ר"נ חוניא בן הקנה.** דאמר המתחייב כרת פטור מן התשלומין וליף טעמא[י] מאסור אסון והוא הדין למתחייב מיתת שמים כגון אוכל תרומה מזיד. וסיפא דמתני' בהזיד בתרומה ולא בחמץ ופטור משום מיתה ובדין הוא דלישמעי' במזיד דתרומה דעלמא דלאו מיתה ומשום רישא נקט מילתא בחמץ בפסח דאשמועינן דהיכא דשגג בשתיהם חייב דחמץ בר דמיס הוא ושוגג דרישא דשגג בשתיהן דאי שגג בחמץ והזיד בתרומה מאי חומא איכא ואי שגג בתרומה והזיד בחמץ אמאי משלם הא איחייב ליה כרת וסיפא אשמועינן דהזיד בתרומה אפילו שגג בחמץ פטור דמיתה בידי שמים כי כרת דאי הזיד בחמץ והא דפטר ליה משום כרת הוא דפטר ליה לשמעי' כולה מתני' בחמץ חולין של חבירו ומיתני שוגג חייב ומזיד פטור משום כרת: **דאגאי.** לפי מדה או לפי דמיס: **פטור מתשלומין.** בין שוגג בין מזיד: **מה הגאה יש.** לו לכהן בה ומה הפסידו בה הגאה: **ומה הגאה יש.** לו לכהן בתרומה טמאה שאסורה באכילה לכהן ואי אכלה זר שוגג משלם קרן וחומש דליכא למאן דפליג אסתמא דתנן לעיל אחד תרומה טהורה ואחד תרומה טמאה וטעמא משום דלפי מדה משלם ואע"ג דלאו בר דמיס הוא: **היכי דסקא.** דלכתיב (במדבר יח) ואני הנה נתתי לך את משמרת תרומותי שתי תרומות במשמע אחת טהורה ואחת טמאה וכתיב לך תהיה להסקה [ובמות עד.]: **תרומה פוסים וענגים.** משקה הן ואינן ראויין להסקה ולזלף נמי לא כדאמרינן בפ"ק (דף כ:) משום תקלה ובההוא נמי סבירא ליה דזר האוכלה פטור מלשלם ור' יוחנן בן נורי מחייב דקסבר לפי מדה משלם: **בד"ח.** דמשכחת תרומת חמץ בפסח דקדשה בהפרשת תרומה והחמיצה והוא הדין להפרישה חמץ קודם הפסח: **אבל מפריש תרומה חמץ.** בפסח כגון חטים שהחמיצו דברי הכל אפי' לרבי יוסי הגלילי דשרי חמץ בפסח בהגאה וחזיא ליה להסקה אינה קדושה ולקמן [לג.] מפרש טעמא בשילהי שמעתין: **אם הקדש.** משמע את הקדש שאכל אלמא לאו להיות קדש היה שכשישלם דוגמתן יהא שם קדש חל עליו: **פרט לאוכל תרומה חמץ בפסח.** שכשמשלם דוגמתן אין שם קדש חל עליו: **וכי מה הגאה יש לו.** לכהן בה ומה הפסידו נהי נמי דלית לך הא דרשה מיהו מה ישלם הואיל ואין לו דמיס: אמר

דבר הראוי להיות קודש פרט לאוכל תרומת חמץ. פי' הפסוק משמע שיתן לו דבר הראוי להיות קודש כמו שאכל וא"כ מה שאכל בעינן דבר הראוי להיות קודש וחמץ בפסח אינו ראוי להיות קודש כדמניא לעיל אבל מפריש[ה] חמץ ד"ח אין קדוש אע"ג דאכל עניין פטור הכא מתשלומין אפי' שהיה לה שעת הכושר[א] ולקמן מוקמא הא דלד"ח אין קדוש היינו שלא היה לה שעת הכושר אור"ת היינו לרבי יוסי הגלילי אבל לרא"י הואיל וסבירא ליה דחמץ בפסח אסור בהגאה אפילו היה לה שעת הכושר אין ראוי להיות קודש דאין כאן נתינה והיינו דקאמר ליה לרא"י מה הגאה יש לו בה לומר הואיל ואין לו הגאה בה אית ליה למעוטי מקרא דכפרישת:

ואין

ואחד הסך אחד תרומה טמאה ואחד תרומה טהורה משלם חומש וחומשא דחומשא איבעיא להו כשהוא משלם לפי מדה משלם או לפי דמים משלם כל היכא דמעיקרא שויא ארבעה זוזי ולבסוף שויא זוזא לא תיבעי לך דודאי כדמעיקרא משלם לפי דמים[ט] דלא גרע מגזלן דתנן [ט]אכל הגזלנין משלמין כשעת הגזלה כי תיבעי לך דמעיקרא שויא זוזא ולבסוף שויא ארבעה מאי לפי מדה משלם דא"ל גריוא אכל גריוא משלם או דילמא לפי דמים משלם בזוזא אכל בזוזא משלם אמר רב יוסף תא שמע [ג]אכל גרוגרות ושילם לו תמרים תבא עליו ברכה אי אמרת בשלמא לפי מדה משלם אמטו להכי תבא עליו ברכה דאכיל גריוא דגרוגרות דשויא זוזא וקא יהיב גריוא דתמרים דשויא ארבעה אלא אי אמרת לפי דמים משלם אמאי תבא עליו ברכה בזוזא אכל בזוזא קא משלם אמר אביי לעולם לפי דמים משלם ואמאי תבא עליו ברכה דאכל מידי דלא קפיץ עליה זביניה וקא משלם מידי דקפיץ עליה זביניה: תנן האוכל תרומת חמץ בפסח בשוגג משלם קרן וחומש אי אמרת בשלמא לפי מדה משלם שפיר אלא אי אמרת לפי דמים משלם חמץ בפסח בר דמים הוא אין הא מני ר' יוסי הגלילי היא דאמר [ג]חמץ בפסח מותר בהנאה אי הכי אימא סיפא במזיד פטור מן התשלומין ומדמי עצים אי ר' יוסי הגלילי אמאי פטור מן התשלומין ומדמי עצים סבר לה כר' נחוניא בן הקנה דתניא [ד]רבי נחוניא בן הקנה היה עושה את יום הכפורים כשבת לתשלומין וכו' כתנאי [ה]האוכל תרומת חמץ בפסח פטור מן התשלומין ומדמי עצים דברי רבי עקיבא ר' יוחנן בן נורי מחייב אמר לו רבי עקיבא לר' יוחנן בן נורי וכי מה הנאה יש לו בה אמר לו ר' יוחנן בן נורי לר"ע ומה הנאה יש לאוכל תרומה טמאה בשאר כל ימות השנה שמשלם אמר לו לא אם אמרת בתרומה טמאה בשאר ימות השנה שאע"פ שאין לו בה היתר אכילה [ו]יש לו בה היתר הסקה תאמר בזה שאין לו בה לא היתר אכילה ולא היתר הסקה [ז]הא למה זה דומה לתרומת תותים וענבים שנטמאה שאין לו בה לא היתר אכילה ולא היתר הסקה בד"א במפריש תרומה והחמיצה אבל מפריש תרומת חמץ דברי הכל אינה קדושה תניא אידך [ח]ונתן לכהן את הקדש דבר הראוי להיות קדש פרט לאוכל תרומת חמץ בפסח שפטור מן התשלומים ומדמי עצים דברי ר' אליעזר בן יעקב ור"א חסמא מחייב אמר לו ר"א בן יעקב לר"א חסמא וכי מה הנאה יש לו בה אמר לו ר"א חסמא לר"א בן יעקב וכי מה הנאה יש לו לאוכל תרומה טמאה בשאר ימות השנה שמשלם אמר לו לא אם אמרת בתרומה טמאה בשאר ימות השנה שאע"פ שאין לו בה היתר אכילה יש לו בה היתר הסקה תאמר בזו שאין לו בה לא היתר אכילה ולא היתר הסקה אמר לו אף בזו יש לו בה היתר הסקה שאם רצה הכהן [ט]מריצה לפני כלבו או מסיקה תחת תבשילו אמר

צב א מיי' פ"ג מהל' גזילה הל' [ה] ב סמג עשין עג טוש"ע ח"מ סי' שסב סעיף [ה] ב:
צג ב מיי' פ"י מהל' תרומות הלכה ו:
צד ג שם הלכה ה:

תורה אור השלם

1. וְאִישׁ כִּי יֹאכַל קֹדֶשׁ בִּשְׁגָגָה וְיָסַף חֲמִשִׁיתוֹ עָלָיו וְנָתַן לַכֹּהֵן אֶת הַקֹּדֶשׁ: ויקרא כב יד

רבינו חננאל

ואחד הסך, אחד אוכל תרומה טהורה ואחד אוכל תרומה טמאה משלם חומשה וחומש חומשה, והוא חומשא מלבר כדקתני בהדיא שיהא הוא וחומשו חמשה, שנאמר ויסף חמישיתו עליו דברי ר' יאשיה. איבעיא להו לפי מדה משלם. פירוש קב אכל קב וחומשו משלם, או דילמא לפי דמים משלם, כלומר כפי שהיה שוה בשעה שאכלה. וכל היכא דהויא שויא ארבעה זוזי בעידן אכילתה והשתא שויא זוזא לא מיבעיא לן דודאי ארבעה זוזי משלם דלא גרע מגזלה, דתנן כל הגזלנין משלמין כשעת הגזלה, כי תיבעי לן היכא דמעיקרא הות שויא זוזא והשתא שויא ארבעה מאי. ואתא רב יוסף למפשט לפי מדה משלם מיהא, אכל גרוגרות ושלם לו תמרים תבוא עליו ברכה, כלומר שאכל קב גרוגרות שדמיהם זוזא ושלם קב תמרים ששוים ארבעה זוזי. ודחה אביי לעולם לפי דמים משלם ואמאי תבוא עליו ברכה, ואי אית לך למימר וכי כל המשלם דבר שחייב בו מחזיקין לו טובה ומברכים אותו, יש לך לומר לאו משום דקא משלם. אלא משום דמשלם דבר מעולה דקפיץ עליה זבונא. ואקשינן על אביי ממתני' דקתני האוכל תרומת חמץ בפסח בשוגג משלם כו', ואי אמרת לפי דמים משלם חמץ בפסח בר דמים הוא. ומשני מתני' ר' יוסי הגלילי היא דאמר חמץ בפסח מותר בהנאה, וסיפא דקתני במזיד פטור סבר לה ר' יוסי הגלילי כר' נחוניא בן הקנה דפוטר חייבי כריתות מן התשלומין. כתנאי כלומר יש תנא שאומר לפי דמים משלם, ויש תנא שאומר לפי מדה משלם, דתניא האוכל תרומת חמץ בפסח בשוגג משלם קרן וחומש במזיד פטור מן התשלומים ומדמי העצים דברי ר' עקיבא, ר' יוחנן בן נורי מחייב, אמר לר' עקיבא לר' יוחנן בן נורי מה הנאה יש לו שמשלם כו'. עד שהשיבו ר' עקיבא לא אם אמרת בתרומה טמאה בשאר ימות השנה שאע"פ שאין לו בה [היתר אכילה יש לו בה] היתר הסקה, תאמר בחמץ בפסח שאין לו בה היתר הנאה כלל לא באכילה ולא בהסקה, חמץ בפסח למה הוא דומה לתרומת תותים וענבים שנטמאת שאין לה היתר

מוסר רש"י

ואחד הסך. שמן של תרומה, דסיכה כשמיה ושמיה כאמילה, דאמרינן בפרק בתרא דיומא (עו.) שמיה כאמילה מואמלת לפי ה' וגו' וכתיב ביה מירושך, וסיכה כשמיה דכתיב ותצא כמים בקרבו וכשמן בעצמותיו, אבל אם ביערה על ידי דבר אחר אינו משלם חומש, דאשם כי יאכל קודש כתיב, פרט למזיק את התרומה על ידי דבר אחר שאינה אמילה (ב"מ נד:). וחומשא דחומשא. כגון אם נתן קרן וחומש מן החולין כמשפטו ונעשו התשלומין תרומה, וחזר ואכל אותו חומש, משלם אותו וחומשו (שם). אכל גרוגרות. של תרומה בשוגג (ערובין כט:). בזוזא. בשוה זוז (שם). היה עושה את יום הכפורים כשבת לתשלומין. המלביק גדיש ביוהכ"פ ומתחייב כרת, פטור מן התשלומין כאילו הדליקו בשבת שהוא מתחייב בנפשו מיתת ב"ד, דפשיטא לן דפטור מלשלם דכתיב (שמות כא) וא"ל יהיה אסון עונש יענש, הא אם אסון יהיה לא יענש, אלא יוסי"פ שמיתתו בידי שמים, שנכרתים חיי וכמיו אסון הוא קרוי, שנאמר (בראשית מב) וקראו אסון, הלכך פטור מלשלם (לעיל כט. וכנ"ל כתובות ל.).

מוסף תוספות

א. דאותה ראויה להיות קדש. תוס' הרא"ש.

הגהות הב"ח

(ה) תוס' ד"ה דבר וכו' לעיל אבל מפרש תרומת חמץ וכו' ולקמן מוקמי'. נ"ב בד' לג סוף ע"ל:

גליון הש"ס

גמ' דלא גרע מגזלן. ק"ל הא מ"מ נ"מ דאם אינו מייב רק מדין גזלן יכול לשלם חד גריוא בפירות לגאת ידי כפרה והשאר משלם במעות והכהן יכול למחול וגם החומש הוא רק מן חד גריוא. אבל אם לפי דמיס צריך לשלם ד' גריוא וחומש' מפני והכהן אין יכול למחול: תוד"ה דבר בו' אע"ג דבבל עניין פטור הכא מתשלומין. ק"ל למאי נקטו קושייתם בדרך המסקנא קאמ' בכל ענין הלא פ"א כלל בגוונא אחרינא דאם אכל תרומת חמץ פ"ב המאכל היה לה שעת הכושר דאל"כ לא מסכחת שהיא תרומה וע"ע:

מוסף רש"י

אמר לו ר' יוחנן בן נורי לר"ע ומה הנאה יש לאוכל תרומה טמאה בשאר כל ימות השנה שמשלם אמר לו לא אם אמרת בתרומה טמאה בשאר ימות השנה שאע"פ שאין לו בה היתר אכילה יש לו בה היתר הסקה תאמר בזה שאין לו בה לא היתר אכילה ולא היתר הסקה הא למה זה דומה לתרומת תותים וענבים שנטמאה שאין לו בה לא היתר אכילה ולא היתר הסקה בד"א במפריש תרומה והחמיצה אבל מפריש תרומת חמץ דברי הכל אינה קדושה תניא אידך ונתן לכהן את הקדש דבר הראוי להיות קדש פרט לאוכל תרומת חמץ בפסח שפטור דברי ר' אליעזר בן יעקב, ר' אליעזר חסמא מחייב, אמר לו ר' אליעזר בן יעקב וכי מה הנאה יש לו וכו', עד אמר לו ר' אליעזר חסמא אף חמץ בפסח יש לו היתר, שאם רצה מסיקה תחת תבשילו או מריצה לפני כלבו.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות